

UOT 34:342.1 Cinayət mühakimə icraatı S. 82-88

LƏTİF ƏLİYEV

Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin

Səs, görüntü və rəqəmsal ekspertizalar şöbəsinin

baş məsləhətçisi

E-mail: latif_aliyev@mail.ru

İLHAMƏ QULİYEVA

Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin

Səs, görüntü və rəqəmsal ekspertizalar şöbəsinin

böyük məsləhətçisi

E-mail: Quliyeva.ilham74@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.64498/GUQP3986>

KORRUPSIYA İŞLƏRİNDƏ FONOSKOPIK VƏ LİŖQVİSTİK EKSPERTİZALARIN TƏTBİQİ

Açar sözlər: Korrupsiya, ekstra linqvistik analiz, ezop nitqi, fonoskopiya, texniki analiz, diskurs analizi, implikit məna, metaforik kodlaşdırma

Keywords: Corruption, extralinguistic analysis, Aesopian language, forensic phonoscopy, technical analysis, discourse analysis, implicit meaning, metaphorical encoding

Anahtar kelimələr: Korrupsiyon, ekstralinguistik analiz, Ezop dili, adli fonoskopi, teknik analiz, söylem analizi, örtük anlam, metaforik kodlama

Ключевые слова: Коррупция, экстралингвистический анализ, эзопов язык, судебная фоноскопия, технический анализ, дискурс-анализ, имплицитное значение, метафорическое кодирование.

Korrupsiya dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyinə, iqtisadi inkişafına və cəmiyyətin hüquq sistemində ciddi təhlükə yaradan cinayət növlərindən biridir. Bu cinayətlərin xarakterik xüsusiyyəti onların gizli şəkildə törədilməsi və iştirakçıların kommunikasiyada açıq ifadələrdən yayınaraq dolay və şərti ifadələrdən istifadə etməsidir. Bu səbəbdən sövdələşmələrin qeydə alındığı audio və videofonogramlar və elektron yazışmalar cinayət işlərində mühüm sübut mənbəyinə çevrilə bilər. Müasir dövrdə korrupsiya cinayətlərində tələb etmə və razılaşmalarda danışqlar getdikcə daha çox gizli və kodlaşdırılmış formada həyata keçirilir. Hüquqi ittiham riskini azaltmaq üçün rüşvət və qeyri-qanuni sövdələşmələr çox vaxt açıq şəkildə ifadə olunmur, əvəzində üstüörtülü və məcazi ifadələrlə gizlədilər kodlaşdırılmış danışqlardan, Ezop nitqindən (Aesopian speech) istifadə olunur. Bu növ nitqdən təkcə korrupsiya işlərində deyil, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi, terror, siyasi işlərə aid danışqlarda və yazışmalarda da istifadə olunur. Korrupsiya cinayətlərində tərəflər çox zaman “məsələni həll etmək”, “kömək etmək”, “dəstək göstərmək”, “təşəkkür etmək”, “hörmət etmək” kimi dolay ifadələrdən istifadə edirlər.

Ezop nitqi fikrin birbaşa deyil, dolay, metaforik, simvolik və ya eyhamlı şəkildə ifadə formasıdır. Bu üslubda əsas məqsəd həqiqi məzmunu tam açıq demədən onu konteksti anlayan şəxs üçün başa düşülən formada saxlamaqdır. Ezop nitqi gizli, dolay və çoxqatlı məna daşıyan ifadə formasıdır. Onu anlamaq üçün sözlərin özündən çox, kontekst, niyyət, adresat, situasiya və kommunikativ məqsəd əsas götürülür. Məhz bu səbəbdən məhkəmə-fonoskopik və məhkəmə-linqvistik ekspertizalarında ezop nitqi ən çətin, amma ən maraqlı təhlil obyektlərindən biridir. İş materiallarına daxil olan bu cür sübutların düzgün qiymətləndirilməsi üçün xüsusi elmi biliklər tələb olunur ki, bu da fonoskopik və linqvistik ekspertizaların tətbiqini zəruri edir. Praktikada bu iki ekspertiza növü əksər hallarda kompleks şəkildə tətbiq edilir. Bu ekspertizaların nəticələrinin birlikdə qiymətləndirilməsi audiodizinin həm texniki etibarlılığını, həm də məzmununun hüquqi baxımdan düzgün şərhini təmin edir. Belə kompleks yanaşma cinayət-prosessual qanunvericiliyin obyektivlik və sübutların sərbəst qiymətləndirilməsi prinsiplərinə uyğundur.

Məhkəmə-fonoskopik ekspertizası “kim danışır?” və “audioyazı orijinaldır?” suallarına cavab verir. Məhkəmə-lingvistik ekspertizası isə “deyilən ifadələr hansı mənə daşıyır?”, “danışanların kommunikativ məqsədi nədir?” kimi sualları araşdırır.

Məhkəmə-fonoskopik ekspertizası səs yazılarının elmi metodlarla tədqiq edilməsini həyata keçirən məhkəmə ekspertizası növüdür. Onun əsas məqsədi audioyazının texniki vəziyyətini və nitqin xüsusiyyətlərini araşdırmaqdır.

Məhkəmə-fonoskopik ekspertizası aşağıdakı məsələlərin müəyyən edilməsinə imkan verir:

- audioyazının orijinallığının müəyyən edilməsinə;
- yazılış vaxtı və ya yazılışdan sonra edilmiş montaj, redaktə və ya digər dəyişikliklərin olub-olmamasının aşkar edilməsinə;
- şifahi nitqin xüsusiyyətlərinə görə danışanın identifikasiyasına;
- audioyazının hansı şəraitdə əldə edilməsinin müəyyən edilməsinə;
- audio və videofonoqramın texniki analizinə;
- audioyazının texniki keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinə.

Korrupsiya işlərində məhkəmə-fonoskopik ekspertizası audioyazının mötəbərliyini müəyyən etməklə onun sübut kimi istifadə edilməsinin mümkünliyünü qiymətləndirir.

Məhkəmə-lingvistik ekspertizasında danışığ və yazılı mətnlərin semantik, pragmatik və kommunikativ xüsusiyyətləri tədqiq edilərək danışığın məzmunu, ifadələrin həqiqi mənası və ünsiyyət iştirakçılarının kommunikativ niyyəti müəyyən edilir. Lingvistik ekspertiza həmin ifadələrin konkret kommunikativ situasiyada hansı mənə daşdığını elmi metodlarla təhlil edir.

Lingvistik ekspertizada aşağıdakı məsələlər araşdırılır:

- söz və ifadələrin semantik məzmunu;
- dolay və eyham xarakterli ifadələrin təhlili;
- danışanın kommunikativ məqsədi;
- dialoq iştirakçılarının rolları;
- nitqdə gizli razılaşma və ya təklif elementlərinin mövcudluğu.

Lakin qeyd edilməlidir ki, lingvist ekspert cinayətin mövcudluğu barədə hüquqi nəticə vermir. O, yalnız dil faktlarını və onların mümkün mənalarını elmi baxımdan izah edir. Korrupsiya cinayətləri üzrə cinayət təqibi zamanı audioyazılar və yazışmalar çox vaxt əsas sübut mənbələrindən biri hesab edilsə də şəxsin təqsirliliyi, şahid ifadələri, maddi sübutlar, bank əməliyyatları və maliyyə sənədləri,

elektron yazışmalar, əməliyyat-axtarış tədbirlərinin nəticələri və digər sübutlarla birlikdə qiymətləndirilir.

Məhkəmə-fonoskopik və ya məhkəmə-lingvistik ekspertizalarında ezop nitqi araşdırılarkən ekspert yalnız sözlərin birbaşa mənasına deyil, kontekstdə danışanın niyyətinə və adresantın başa düşdüyü həqiqi məzmunu da diqqət yetirir. Bu cür dolay ifadələrin düzgün şərhı çox vaxt ümumi kontekst olmadan mümkün olmur. Ekspertiza obyektı olan fonogramdakı şifahi nitqin kodlaşdırılmış nitq olub-olmamasını, yəni danışanın semantik dediyi ilə pragmatik məqsədinin eyni olub-olmamasını müəyyən etmək üçün ekspert nitq materialında aşağıdakı əlamətlərə diqqət yetirməlidir:

- allegoriya - birbaşa adların əvəzinə heyvan, təbiət, hava, yol, xəstəlik, məişət əşyaları kimi simvollar;
- yüngül, ironik və ya kinayəli ton;
- təkrarlanan metaforalar;
- danışanın əvvəlki və sonrakı cümlələri arasında məntiqi uyğunsuzluq;
- situasiya ilə əsaslanmayan intonasiya, pauza və vurğu.
- implikatura (dolay mənə)
- məntiqi əlaqədə uyğunsuzluq;
- mətdə real hadisənin qurulmuş modelinə uyğun gəlməyən əlamətlər;
- hadisənin hər hansı detalına həddən çox diqqət yetirmə;
- danışığın kontekstinə uyğun olmayan intonasiya (normal danışığ getdiyi vaxt situasiya ilə əsaslanmayan pıçıltı və ya oxuma üçün xarakterik danışığ (Məsələn, yazılışın aparıldığı şəraiti qısa müddətə tərk edən kimi müsahibinin eşitməməsi üçün yazı qurğusuna tərəf əyilərək özünə lazım olan replikanı pıçıltı ilə səsləndirir);
- semantik leksikaya uyğun olmayan təbii danışığ;
- həddən çox pauza (danışır, gözləyir, yenidən danışır, heç vaxt unison danışığ qeydə alınmır)
- dialoqda danışığın kommunikativ əlaqəsizliyi və s.

Real ekspertizada yazılış vaxtı və ya yazılışdan sonra edilmiş dəyişikliklərin olmadığı müəyyən olunmuş, səsə və nitqə görə eyniləşdirilmə aparılmış, iki qadın cinsinə məxsus diktör arasında baş tutan aşağıdakı məzmununda telefon danışığına baxaq:

Q1 – Aloo

Q2 – Bəli

Q1 - Necəsiz Səlmı xanıım?

Q2 – Sağ olun Sara xanım.

Q1 – Balalar necədi? Evdə eşikdə?

Q2 – Sağ olun. Yaxşılığımız sizdən asılıdır.

Q1 – Həə, sizə yaxşı xəbərim var, muştuluq sizdən

Q2 – Şad xəbər olun.

Q1 – Görün nə deyirəm, demək 111, o hündür ağacın kübrəsini vermək lazımdı, o on beş kisəni. Balaca ağaclarınıkı sonra. Bildinmi nə deyirəm? Yekəninkini sabah vermək lazımdı ki işlər tez olsun. Balacalar isə bir az sonra, o problem döy biraz göz-dəderəm də.

Q2 – Sara xanım balacalara, o ikisinə nə verəcəm?

Q1 – Əşşi olar problem deyil, deyəcəm minimum olacaq.

Q2 – Nə vaxt gəlim Sara xanım? Mənə də bir-iki saat əvvəl deyın.

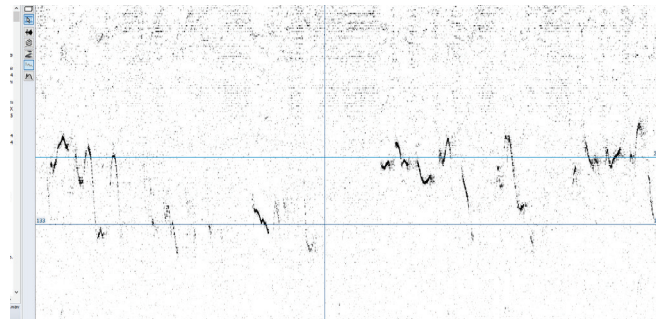
Q1 – Oldu, oldu. Görüm nə vaxt imkan edirəm, zəng edəcəm.

Yuxarıda verilən fonoqramda kodlaşdırılmış nitqin olub-olmaması üzrə aparılmış tədqiqatlar nəticəsində aşağıdakılar müəyyən olunur:

- yazılı mətnin semantik təhlili göstərir ki, Q1 və Q2 diktorları tanışdılar və söhbətin mövzusu onlar üçün yeni deyil;
- Q1 diktorunun əvvəlki və sonrakı cümlələri arasında məntiqi uyğunsuzluq vardır;
- situasiya ilə əsaslanmayan intonasiya, pauza və vurğu əlamətləri özünü açıq biruzə verir;
- “hündür ağac” ifadəsindən əvvəl “parazit söz və ıı” formada xezitasiya müəyyən olunur;
- “o hündür ağacın kübrəsini vermək lazımdı, o on beş kisəni” cümləsində danışq tempi aşağı düşür, “hündür ağac” və “kübrə” sözləri xüsusi intonasiya və vurğu ilə tələffüz olunur;
- danışqın əvvəlində təxminən 260 Hs olan orta əsas ton tezliyi “o hündür ağacın kübrəsini vermək lazımdı, o on beş kisəni” cümləsində 190 Hs ətrafında variasiya edir (bax: şəkil 1).

Verilmiş dialoqda söhbətin semantik mövzusu təsərrüfat və ağaclara gübrə vermə kimi görünür, lakin söz seçimi və ifadə quruluşu onu tam açıq məişət danışqı kimi oxumağa imkan vermir. Xüsusilə “hündür ağac”, “balaca ağaclar”, “yekəninkini”, “kisə” kimi söz vahidləri konkret obyektı adlandırmaqdan çox, başqa ifadələri dolayı yolla işarə etmək üçün xarakterikdir. Ezop nitqi kimi deyilən hissələr xüsusən planlaşdırma, miqdar bildirmə və vaxt bölgüsü ilə bağlı cümlələrdir. Fikrin birbaşa yox, dolayı deyilməsi əlamətləri “hündür ağacın gübrəsi”, “balaca ağaclarınıkı”, “o 15 kisə”, “iki kisə”, “minimum olacaq” kimi ifadələrdə görünür. Burada sözlərin zahiri mənası kənd-təsərrüfat sahə-

sinə aiddir, amma kontekstdə onların metaforik və ya örtülü işlənməsi ehtimalı daha güclüdür. Praktiki cəhətdən danışanın əsas niyyəti, bunun yanında örtülü ifadələr söhbətin açıq müzakirə mövzusu olmasını ehtimalını azaldır və məlumatı yalnız dialoqun iştirakçıları üçün anlaşılqı edir. Yəni cümlələr yalnız leksik mənə daşımır, həm də münasibəti tənzimləyir və birgə fəaliyyət üçün koordinasiya yaradır. Qeyd etmək lazımdır ki, “muştuluq sizdən” cümləsi də adi məlumat verməkdən çox, qarşılıqlı razılaşma fonu yaradır. Bu, sətiraltı olaraq münasibətin formal deyil, tanışlıq və kod paylaşımı üzərində qurulduğunu göstərir.

Şəkil 1. Fonoqramın “OTExpert” proqram təminatından istifadə olunmaqla əldə edilmiş kepsral təsviri

Fonoqramda qeydə alınmış “hündür ağac” və “balaca ağaclar” ifadələri də allegorik mənə daşıya bilər. Mətn daha çox gizlədilmiş sətiraltı işarə edən praktiki kodlaşma üçün xarakterikdir. Sətiraltı mənə mətnin açıq deyilməyən, amma kontekstdən çıxan hissəsidir. Bu mətnə sətiraltı mənə əsasən tapşırıq, miqdar, vaxt və ardıcılıq mövzularında formalaşır. Məsələn, “sabah vermək lazımdır”, “bir az sonra”, “bir-iki saat əvvəl deyın” kimi ifadələr sadəcə vaxt bildirmir; onlar razılaşdırılmış iş rejimi və bölgüsü hissi yaradır.

Mətnin bütölkədə kontekst analizi bu dialoqun adi bağbanlıq söhbəti və ifadələrin tamamilə normal olmamasını göstərir, cümlələrin bir-birinə bağlanma tərzini onları kodlaşdırılmış danışq kimi olma ehtimalını artırır. Bir ağaca 15 kisə gübrə verilməyinin qeyri-real olması xüsusilə eyni mətn daxilində ağac, balacalar, kisələr və minimum kimi sözlərin ardıcıl işlənməsi təsadüfi təsvir yox, məqsədli örtmə təsiri yaradır. Kontekstual baxımdan analiz bu dialoqda iştirakçıların hər ikisinin mənanı əvvəlcədən bildiyini göstərir. Yəni mənə sözə deyil, münasibətdə və ortaqlıq bilikdə qurulur, bu da ezop nitqin əsas şərtlərindən biridir.

Diqqət etsək, sözlərin zahiri mənası ilə kontekstdən çıxan ilkin funksional mənə üst-üstə düşür, ona görə də ifadə sətiraltı mənə kimi oxunur. Yəni

“real mənə” deyəndə cümlənin sözbəsöz dediyi şey situasiya daxilində üst-üstə düşmür, əslində işarə etdiyi gizli mənə, niyyətlə daha çox uyğun gəlir.

Zahiri mövzu uyğunsuzluğu ağac, gübrə, kisə kimi leksik vahidlərlə qurulsa da, dialoqun ümumi gedişi sadəcə bağçılıq söhbəti kimi tam tutarlı görünür; bu, sözlərin başqa semantik mənaları örtə biləcəyini göstərir.

Eyni tip örtülü sözlər (“hündür ağac”, “balaca ağaclar”, “yekənikini”, “kisə”) ardıcıl işlənir, bu cür təkrarlar təsadüfi məişət danışığından çox, kodlaşdırılmış ünsiyyət təəssüratı yaradır. “Hündür ağac” ağac dedikdə, rüşvət üçün nəzərdə tutulmuş məbləğin çatacağı rəhbər və ya vəzifəli şəxsə işarə edilir. “On beş kisə gübrə” ölçü və miqdar olaraq nəzərə alsaq, bir ağaca verilməsi real olaraq mümkün olmaz və bu səbəbdən burdakı ifadənin pul məbləğinin miqdarı olma ehtimalı kontekst daxilində daha məntiqli hesab edilə bilər. “Balaca ağaclar”, “bir az gözlədəm” ağacları gözlətmək həqiqi vəziyyətdə istifadə oluna biləcək semantik yüklü ifadə deyil, aşağı səlahiyyətdə olanlara çatacaq məbləği nəzərdə tutduğunu vurğulayır.

“Bildinmi nə deyirəm?” kimi cümlə qarşı tərəfin gizli kodu başa düşdüyünü yoxlayır və əsil niyyətinin və əsas informasiyanın anlaşıldığından əmin olmaq məqsədilə verilmiş sualdır.

Çoxillik ekspert təcrübələrimiz göstərir ki, audio və videoyazıların maddi sübut kimi qəbul olunduğu cinayət və mülki işlərin istintaqı zamanı bir qayda olaraq, istintaq tərəfindən ekspertlər qarşısında qoyulmuş suallar audio və videoyazıların montaj olunub-olunmaması və danışanın eyniləşdirilməsi üzrə qoyulmuş suallardır. Məsələn burasındadır ki, bəzən qeyd olunan sualların həlli istiqamətində aparılmış tədqiqatların nəticəsi kimi verilmiş ekspert rəyləri istintaq orqanlarında aparılan mülki və cinayət işlərinin faktiki hallarının tam müəyyən olunmasında heç bir kömək göstərmir.

Məsələn, ekspertizaya daxil olmuş real ekspertizanın obyektə olan fonogramdakı danışığın semantik analizindən görünür ki, tələbə qız üz-büz imtahan vermək üçün imtahan otağına daxil olur, kişi cinsinə məxsus səsle danışan müəllimə yaxınlaşaraq salamlaşır və müəllim tələbədən bilet çəkməyi və hazırlaşmaq üçün oturmağı xahiş edir. Tələbə “Qocayev”in kitabına bir dəqiqə baxmaq üçün müəllimdən kitabı istəyir və tələbə qızın ağlamsınaraq yazı qurğusuna tərəf əyilmiş formada pıçıltı ilə dediyi “ müəllim, dediyiniz məbləği tam düzəldə bilmədim, səksən manatdı, bunu düzəldə bildim” kimi replikası eşidilir. Daha sonra tələbə hıçqırtı ilə ağlayaraq imtahan otağını tərk edir və

audioyazılış dayandırılır.

Aparılmış tədqiqatlar nəticəsində fonogramda yazılış vaxtı və ya yazılışdan sonra edilmiş dəyişikliklərin olmadığı, danışığın adlarından sual qoyulmuş şəxslərə məxsus olduğu müəyyən olunmuşdur. İstintaqda da təqsirləndirilən və ya cavabdeh şəxslər audiofonogramda qeydə alınmış danışığın onlara məxsusluğunu inkar etməmişlər.

Fonogramın situasiya komponentlərinin müəyyən olunması məqsədi ilə aparılmış texniki analizi (bir növ “montaj”dan doğan, lakin montaj anlayışından kənarda qalan analiz üsulu) fonogramda tələbə qızın kitab istəməsindən sonra diktör arasında kommunikativ aktın olmadığını, “ müəllim, dediyiniz məbləği tam düzəldə bilmədim, səksən manatdı, bunu düzəldə bildim” replikasıdan əvvəl getdikcə amplitudu kiçilən və tələbəyə aid olmayan addım səsləri, yüngül qapı açılması üçün xarakterik səs eşidilir.

Fonogramın texniki analizi nəticəsində tərtib olunmuş ekspert rəyində rüşvət barədə danışığ zamanı müəllim və tələbə arasında kommunikativ aktın olmaması, müəllimin həmin anda tələbənin yanında olmamasının və onun pıçıltı ilə dediyi sözləri onun eşitməməsinin mümkünlüyü barədə göstərilənlər istintaq yeni istiqamət vermişdir. Sonrakı istintaq tədbirləri göstərmişdir ki, əslində müəllimə yaxınlaşaraq imtahanda güzəşt xahiş edən tələbə qız qiymət almaq ümidi üzöldüyündən bunun əvəzini müəllimi rüşvət almaqda təqsirləndirməklə çıxmaq istəyib.

Yuxarıda çəkdiyimiz misaldan göründüyü kimi audiofonogramın yazılış vaxtı və ya sonradan dəyişdirilmədiyi barədə verilmiş ekspert rəyi işin faktiki halının müəyyən olunmasında heç bir fayda vermədiyi halda, fonogramın texniki analizi iddiaçı şəxsin qeyd olunan istiqamətdəki iddialarının yalan olmasını sübut etmək üçün, yəni işin faktiki hallarını tam müəyyən etmək üçün əsas sübutlardan biri olmuşdur.

Nəticə: Fonoskopik və linqvistik ekspertizalar korrupsiya cinayətlərinin istintaqı və məhkəmə baxışı zamanı mühüm sübut vasitələrindən biri hesab olunur. Fonoskopik ekspertiza audioyazının texniki etibarlılığını, situasiya komponentlərinin müəyyən olunmasını və danışanın identifikasiyasını təmin etdiyi halda, linqvistik ekspertiza nitqin semantik və kommunikativ xüsusiyyətlərini müəyyən edir. Hər iki ekspertiza növünün kompleks tətbiqi sübutların obyektiv qiymətləndirilməsinə və məhkəmə qərarlarının əsaslandırılmasına mühüm töhfə verir. Bununla yanaşı, ekspert rəyləri digər sübutlarla birlikdə qiymətləndirilməlidir.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Lətif Əliyev. Hümmət Vəliyev, Əbil Zeynalov. Fonoqramların texniki analizi və bu növ analizin işin faktiki hallarının müəyyən olunmasında rolu/ Məhkəmə Ekspertizası, kriminalistika və kriminologiyanın aktual məsələləri. №62. Bakı 2016.
2. Lətif Əliyev. Hümmət Vəliyev, Əbil Zeynalov. Audioyazıların hazırlanma şəraitinin ekspert diaqnostikası / Məhkəmə Ekspertizası, kriminalistika və kriminologiyanın aktual məsələləri. №63. Bakı 2017.
3. Lətif Əliyev. Audio və videoyazıların kriminalistik ekspertizasının əsasları. Elmi –praktik vəsait. AR Ədliyyə Nazirliyinin MEM. Bakı-2025. 177 səh.

X Ü L A S Ə

Məqalədə korrupsiya cinayətlərinin istintaqı və məhkəmə baxışı zamanı fonoskopik və məhkəmə-lingvistik ekspertizaların tətbiqi məsələləri araşdırılmışdır. Korrupsiya cinayətlərində istifadə olunan ezop nitqinin xüsusiyyətləri, dolayı və kodlaşdırılmış ifadələrin semantik və kommunikativ təhlili, audioyazıların texniki etibarlılığının, danışanın identifikasiyasının və situasiya komponentlərinin müəyyən edilməsində fonoskopik ekspertizanın, nitqin məzmununun, kommunikativ məqsədinin və implicit mənasının müəyyən edilməsində isə məhkəmə-lingvistik ekspertizanın rolu təhlil edilmişdir.

Məqalədə real ekspertiza materialları əsasında aparılmış tədqiqatların nəticələri təqdim edilmiş, fonoskopik və məhkəmə-lingvistik ekspertizaların kompleks tətbiqinin korrupsiya cinayətləri üzrə sübutların qiymətləndirilməsində və işin faktiki hallarının müəyyən edilməsində əhəmiyyəti əsaslandırılmışdır.

APPLICATION OF FORENSIC PHONOSCOPIC AND LINGUISTIC EXAMINATIONS IN CORRUPTION CASES

LATIF ALIYEV

*Chief Adviser, Audio,
video and digital forensic examinations department,
Forensic Science Center of
the Ministry of Justice of
the Republic of Azerbaijan*

ILHAMA GULIYEVA

*Senior Adviser, Audio,
video and digital forensic examinations department,
Forensic Science Center of
the Ministry of Justice of
the Republic of Azerbaijan*

S U M M A R Y

This article examines the application of phonoscopic and forensic linguistic examinations in the investigation and judicial proceedings of corruption-related offences. It analyzes the characteristics of Aesopian language used in corruption crimes, the semantic and communicative analysis of indirect and coded expressions, as well as the role of phonoscopic examination in determining the technical authenticity of audio recordings, speaker identification, and situational components. Furthermore, it explores the role of forensic linguistic examination in establishing the semantic content of speech, the communicative intent of the speaker, and the implicit meaning of utterances.

The article presents the findings of studies conducted on the basis of real forensic examination materials and substantiates the significance of the integrated application of phonoscopic and forensic linguistic examinations for the evaluation of evidence and the establishment of the factual circumstances of corruption-related criminal cases.

KORRUPSIYON SUÇLARINDA ADLİ FONOSKOPIK VE ADLİ DİLBİLİMSSEL İNCELEMELERİN UYGULANMASI

LATİF ALİYEV

*Adalet Bakanlığı Adli Bilim Merkezinin
Ses, Görüntü ve Dijital İncelemeler Dairesi Baş Danışmanı*

İLHAME GULİYEV

*Adalet Bakanlığı Adli Bilim Merkezinin
Ses, Görüntü ve Dijital İncelemeler Dairesi Kıdemli Danışmanı*

Ö Z E T

Bu makalede, korrupsiyon suçlarının soruşturulması ve yargılanması sürecinde adli fonoskopik ve adli dilbilimsel incelemelerin uygulanmasına ilişkin hususlar ele alınmıştır. Korrupsiyon suçlarında kullanılan Ezop dili'nin özellikleri, dolaylı ve kodlanmış ifadelerin semantik ve iletişimsel analizi ile ses kayıtlarının teknik güvenilirliğinin, konuşmacının kimliğinin ve durumsal unsurların belirlenmesinde adli fonoskopik incelemenin; konuşmanın içeriğinin, iletişimsel amacının ve örtük anlamının belirlenmesinde ise adli dilbilimsel incelemenin rolü incelenmiştir.

Makalede, gerçek adli inceleme materyalleri temelinde yürütülen araştırmaların bulguları sunulmuş; adli fonoskopik ve adli dilbilimsel incelemelerin birlikte uygulanmasının, korrupsiyon suçlarına ilişkin delillerin değerlendirilmesi ve olayın maddi gerçeğinin ortaya çıkarılmasındaki önemi ortaya konulmuştur.

ПРИМЕНЕНИЕ СУДЕБНО-ФОНОСКОПИЧЕСКОЙ И СУДЕБНО-ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗ ПО ДЕЛАМ О КОРРУПЦИИ

ЛАТИФ АЛИЕВ

*Главный советник отдела судебных фоноскопических,
видео- и цифровых экспертиз
Центра судебной экспертизы
Министерства юстиции
Азербайджанской Республики*

ИЛЬХАМА ГУЛИЕВА

*Старший советник отдела судебных фоноскопических,
видео- и цифровых экспертиз
Центра судебной экспертизы
Министерства юстиции
Азербайджанской Республики*

Р Е З Ю М Е

В статье рассматриваются вопросы применения судебно-фоноскопической и судебно-лингвистической экспертиз при расследовании и судебном рассмотрении коррупционных преступлений. Проанализированы особенности эзопова языка, используемого при совершении коррупционных преступлений, семантический и коммуникативный анализ косвенных и кодированных высказываний, а также роль судебно-фоноскопической экспертизы в установлении технической достоверности аудиозаписей, идентификации говорящего и определении ситуационных компонентов. Кроме того, исследована роль судебно-лингвистической экспертизы в установлении содержания речи, коммуникативной цели высказывания и имплицитного значения.

В статье представлены результаты исследований, проведённых на основе материалов реальных судебных экспертиз, и обосновано значение комплексного применения судебно-фоноскопической и судебно-лингвистической экспертиз при оценке доказательств по делам о коррупционных преступлениях и установлении фактических обстоятельств дела.

Təqdim edən: L. Əliyev

Daxil olma tarixi: 12.02.2026

Təkrar işlənmə tarixi: göndərilməyib.

Çapa imzalanma tarixi: 12.05.2026